

ОТРУЙНІ ТА КАРАНТИННІ РОСЛИНИ У ФЛОРИ М. ЖИТОМИРА

Кореневич Катерина Юріївна
здобувач другого (магістерського)

рівня вищої освіти

Житомирський державний
університет імені Івана Франка

Шелюк Юлія Святославівна
Професор, доктор біологічних наук
Житомирський державний
університет імені Івана Франка

Сучасний стан навколишнього природного середовища характеризується зростанням антропогенного навантаження на природні та напівприродні екосистеми, що спричиняє істотні зміни у структурі флори, складі фітоценозів та біогеохімічних циклах. Урбанізація, транспортна діяльність, будівництво, інтенсивне землекористування та глобальні кліматичні зміни створюють сприятливі умови для поширення інвазійних, у тому числі карантинних і отруйних, рослин. Ці види не лише знижують біорізноманіття та порушують екологічну рівновагу, а й становлять пряму небезпеку для здоров'я людей, продуктивності сільськогосподарських угідь та стабільності природних екосистем [2, 3].

Метою дослідження було дослідити видовий склад, поширення та екологічні особливості отруйних і карантинних рослин у флорі м. Житомир, оцінити рівень їх натуралізації та потенційну небезпеку для екосистем і населення, а також визначити шляхи оптимізації контролю та профілактики їх розповсюдження в межах міських територій.

Дослідження поширення отруйних видів рослин на території м. Житомир проводилося із застосуванням маршрутного методу, який в ботаніко-екологічних розвідках вважається одним із найбільш ефективних для виявлення просторових особливостей рослинності, а також систематико-морфологічного аналізу, картографічного методу, фітоценологічного аналізу, екологічно-

географічного аналізу, аналітичного й порівняльного методів. Дослідження особливостей розподілу та впливу отруйних і карантинних рослин у флорі міста Житомира проводили упродовж вегетаційного сезону 2024-2025 рр.

З'ясовано, що в м. Житомир у продовж 2024-2025 рр. поширені такі види отруйних рослин: чистотіл великий (*Chelidonium majus* L.), беладонна звичайна або красива (*Atropa belladonna* L.), горицвіт весняний (*Adonis vernalis* L.), конвалія звичайна (*Convallaria majalis* L.), анемона жовтецева або вітряниця жовтецева (*Anemona ranunculoides* L.), борець строкатий (*Aconitum variegatum* L.), дурман звичайний (*Datura stramonium* L.), барвінок малий (*Vincetoxicum minor* L.), наперстянка пурпурова (*Digitalis purpurea* L.), пізньоцвіт осінній (*Colchicum autumnale* L.). Найбільше різноманіття отруйних та карантинних рослин було виявлено на території парку ім. Юрія Гагаріна та вздовж вул. Вітрука. Крім того, на території парку та скверів після реконструкцій спостерігається поява значної кількості нових рослинних угруповань, серед яких місцями формуються осередки поширення отруйних та інвазійних видів. Найчастіше трапляються молоді зарості амброзії полинолистої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) та люпину сірковитого (*Lupinus sulphureus*). Що стосується території житлових районів, а також основних вулиць міста (Велика Бердичівська, Київська, Небесної Сотні, Святослава Ріхтера та ін.), тут переважно спостерігали значну частоту трапляння дикорослої бур'янної рослинності, серед якої значну частку становлять види з токсичними або інвазійними властивостями.

Маршрутним методом на територіях м. Житомир та його околицях ідентифіковані наступні карантинні види рослин: амброзія полинолиста, повитиця польова, паслін колючий; гірчак рожевий.

Отруйні рослини в міських громадських садах створюють проблему для управління екосистемою, особливо коли рослини культивуються для інших корисних цілей або коли вони є видами, що є на межі зникнення. Знання про види рослин, що ростуть у громадських садах, може допомогти у профілактичному управлінні негативним впливом рослин на здоров'я людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт ДУ Житомирська фітосанітарна випробувальна лабораторія держпродспоживслужби URL: <https://fitolab.zhitomir.org/> (дата звернення 20.10.2025)
2. Abdisa T, Dilbato T. Toxic Plants and Their Impact on Livestock Health and Economic Losses: A Comprehensive Review. J Toxicol. 2024 Dec 18;2024: 9857933. doi: 10.1155/jt/9857933. Erratum in: J Toxicol. 2025 Jul 24;2025: 9787082. doi: 10.1155/jt/9787082.
3. Siroka, Z. Toxicity of House Plants to Pet Animals. Toxins 2023, 15, 346.